Docnr1

From: Juridisch en Beleid <juridischbeleid@werkgroepwolfleusden.nl>
Date: Tuesday, November 17, 2026, 2:24 PM
To: Commissie LVVN <cie.LVVN@tweedekamer.nl>
ingrid.visseren@eerstekamer.nl
partijvoordedieren@eerstekamer.nl
postbus@eerstekamer.nl
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @werkgroepwolfleusden.nl>
Subject: Commissie LNV – verzoek verspreiding brief WWL vóór inbreng 24 november 2026 – dossier 33.118, HL

Attachments:

2026 05 28 - Nadere juridische reactie op de Kamerbrief Wolvenbeleid 2026 en het RvS-advies W11.26.00110_IV (2).pdf

2026 11 17 - juridische aandachtspunten nader schriftelijk overleg wolf en goudjakhals, dossier 33.118, HL.pdf

---

U ontvangt niet vaak e-mail van juridischbeleid@werkgroepwolfleusden.nl. Ontdek waarom dit belangrijk is

Geachte griffie,

Bijgevoegd ontvangt u namens Stichting Werkgroep Wolf Leusden onze brief met juridische aandachtspunten voor het nader schriftelijk overleg over de wolvenregelgeving, dossier 33.118, HL, met de daarin genoemde bijlage.

Wilt u deze stukken vóór de inbreng van 24 november 2026 onder de leden van de commissie LNV verspreiden en de ontvangst bevestigen?

--
Met vriendelijke groet,

Mevrouw 5.1.2.e
Juridisch Adviseur
Stichting Werkgroep Wolf Leusden
5.1.2.e

WERKGROEP WOLF LEUSDEN
samenleven met de wolf

Nadere juridische reactie op de Kamerbrief Wolvenbeleid 2026 en het RvS-advies W11.26.00110/IV

Aan de Voorzitter en de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
griffier@tweedekamer.nl, cie.LVVN@tweedekamer.nl
Betreft: Nadere juridische reactie op de Kamerbrief Wolvenbeleid 2026 en het RvS-advies W11.26.00110/IV
Namens: Stichting Werkgroep Wolf Leusden
Datum: 28 mei 2026

Geachte voorzitter, geachte leden,

Met deze brief reageert Stichting Werkgroep Wolf Leusden op de Kamerbrief van staatssecretaris Erkens van 26 mei 2026 over het wolvenbeleid en op het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State van 20 mei 2026 over het gewijzigde ontwerpbesluit wolf en goudjakhals.

De staatssecretaris presenteert het advies van de Afdeling als een bevestiging dat de juridische houdbaarheid van het ontwerpbesluit is vergroot. Die lezing vraagt naar ons oordeel belangrijke nuancering. De Afdeling constateert weliswaar dat de aangepaste beoordelingsregels het risico verkleinen dat in rechterlijke procedures strijd met de Habitatrichtlijn wordt aangenomen, maar laat tegelijk expliciet staan dat steeds afzonderlijk moet worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding.

Ook signaleert de Afdeling dat de koepelvergunning onvoldoende overtuigend is gemotiveerd, dat de beoogde snelheidswinst niet is aangetoond en dat de rol en onafhankelijkheid van de wolvendeskundige onvoldoende zijn uitgewerkt. Dat raakt rechtstreeks aan de zorgvuldigheid, motivering en evenredigheid van toekomstige besluitvorming (artikel 3:2, 3:4 en 3:46 Awb).

Dat is des te relevanter nu de staatssecretaris in dezelfde Kamerbrief schrijft dat Nederland in 2025 aan de Europese Commissie heeft gerapporteerd dat de staat van instandhouding van de wolf in Nederland "*onbekend*" is en dat aanvullend onderzoek nog loopt. Zolang die wetenschappelijke basis ontbreekt, kan de Kamer naar ons oordeel niet aannemen dat de voorgestelde verruiming van handelingsruimte juridisch al voldoende is geborgd. De centrale toets blijft immers of beheer, vangst of doding verenigbaar is met het behoud van de soort in een gunstige staat van instandhouding (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 11.54 Bal; artikel 8.74l Bkl; voorzorgsbeginsel).

Kernmatrix

Stichting Werkgroep Wolf Leusden
Claverenbladstraat 42
3833 JG Leusden
KVK-nummer: 97986089

Kamerbrief Erkens	RvS-advies	Juridische consequentie
"Dit vergroot de juridische houdbaarheid"	*"laten de beoordelingsregels onverlet"*	De hoofdtoets onder de Habitatrichtlijn blijft onverkort gelden.
"voorrang geef aan de bescherming van mensen en huisdieren"	*"alleen ruimte … in de meest ernstige situaties"*	Een beleidsmatige prioritering ontslaat het bevoegd gezag niet van de wettelijke toets aan noodzaak, proportionaliteit, alternatieven en instandhouding.
"vergunningverlening sneller mogelijk wordt"	*"ontbreekt een overtuigende motivering"*	De beoogde versnellingswinst is niet dragend onderbouwd.

Deze matrix is gebaseerd op Erkens, p. 1 en p. 4–5, en op het RvS-advies, samenvatting p. 2 en hoofdstukken 2–3, p. 3–7.

De staatssecretaris verwijst terecht naar de passage van de Afdeling waarin staat dat de aangepaste beoordelingsregels het risico verkleinen dat in een rechterlijke procedure strijd met de Habitatrichtlijn wordt aangenomen. Daaruit volgt echter niet dat de juridische bezwaren in hoofdzaak zijn opgelost. De Afdeling voegt daaraan toe dat de beoordelingsregels onverlet laten dat steeds moet worden beoordeeld of wordt voldaan aan het vereiste om de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De stap van "risico verkleint" naar "*juridische houdbaarheid vergroot*" is daarom begrijpelijk als politieke duiding, maar juridisch te ruim geformuleerd. De wettelijke voorwaarden voor vergunningverlening blijven **cumulatief gelden**: geen andere bevredigende oplossing, een wettelijk erkend belang en geen afbreuk aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (artikel 11.54 Bal; artikel 8.74l Bkl; artikel 14 Habitatrichtlijn).

Dat geldt temeer nu de Kamerbrief zelf erkent dat de staat van instandhouding van de wolf in Nederland onbekend is. De Afdeling bouwt in haar beoordeling voort op het uitgangspunt van een ongunstige staat van instandhouding en verbindt daaraan dat de Habitatrichtlijn alleen ruimte biedt voor het vangen of doden van een individuele wolf in de meest ernstige situaties. Tegen die achtergrond ligt het niet voor de hand om de Kamer nu al voor te houden dat met deze AMvB een voldoende stabiele juridische basis bestaat voor versnelde inzet van dodelijke maatregelen. Bij wetenschappelijke onzekerheid moet terughoudend worden gehandeld wanneer beschermde natuurwaarden op het spel staan (voorzorgsbeginsel; artikel 191 VWEU als algemeen Unierechtelijk beginsel; zorgvuldigheidsbeginsel artikel 3:2 Awb).

Voor zover de staatssecretaris erop wijst dat de beschermingsstatus van de wolf inmiddels is gewijzigd van *"strikt beschermd"* naar "*beschermd*", laat dat **onverlet** dat ook onder bijlage V en artikel 14 van de Habitatrichtlijn de gunstige staat van instandhouding **de centrale juridische begrenzing blijft**. De wijziging van status neemt de verplichting tot wetenschappelijke onderbouwing, proportionaliteit, beoordeling van alternatieven en toetsing aan de instandhouding van de soort niet weg. **De juridische toets verschuift, maar verdwijnt niet**. Ook de rechtspraak over noodzakelijkheid, proportionaliteit, alternatievenonderzoek en wetenschappelijke onderbouwing blijft richtinggevend bij de uitleg van de beschermingsverplichtingen onder de Habitatrichtlijn (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 16 Habitatrichtlijn als richtinggevend afwijkingskader; HvJ EU Tapiola C-674/17).

Ook de spoedredenering in de Kamerbrief verdient nuancering. De staatssecretaris benadrukt dat de AMvB met grote urgentie is voorbereid en roept de Kamer op de behandeling op korte termijn af te ronden omdat het recreatieseizoen al is begonnen. Het recreatieseizoen kan bestuurlijk verklaren waarom behoefte bestaat aan duidelijk handelingsperspectief, **maar vormt geen zelfstandige juridische grond** om de Europese beschermingsvoorwaarden, de instandhoudingstoets of de motiverings- en zorgvuldigheidseisen te verlichten. De Afdeling merkt echter expliciet op dat de implementatie van de verlaagde Europese beschermingsstatus van de wolf zo nodig los van het overige deel van het ontwerpbesluit kan plaatsvinden. Daarmee maakt de Afdeling duidelijk dat een snelle technische implementatie niet vanzelf betekent dat ook de juridisch meest gevoelige elementen — met name de regels rond de koepelvergunning — zonder nadere motivering of begrenzing mee zouden moeten worden afgerond. Bestuurlijke spoed kan de wettelijke motiverings- en zorgvuldigheidseisen niet vervangen (artikel 3:2 en 3:46 Awb; evenredigheidsbeginsel artikel 3:4 Awb).

Uit de beslisnota bij de Kamerbrief van 19 mei 2026 blijkt bovendien dat de brief mede is bedoeld om aangenomen moties af te doen en dat de motie over voorrang voor de bescherming van mensen en huisdieren boven de bescherming van individuele wolven *"in lijn"* wordt geacht met de intentie van de AMvB. Die formulering verdient juridische nuancering: **huisdieren gaan niet als categorie automatisch vóór beschermde wilde dieren**. De bescherming van mensen, huisdieren of gehouden dieren kan een relevant belang vormen, maar ontslaat het bevoegd gezag niet van de wettelijke toets aan noodzaak, proportionaliteit, alternatieven en staat van instandhouding (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 11.54 Bal; artikel 8.74l Bkl; artikel 3:2, 3:4 en 3:46 Awb; voorzorgsbeginsel). Daarmee bevat de Kamerbrief niet alleen een neutrale juridische weergave van het RvS-advies, maar ook een beleidsmatige en politieke duiding van het ontwerpbesluit. Juist daarom is het van belang dat de Kamer het onderliggende RvS-advies zelfstandig beoordeelt en niet uitsluitend afgaat op de samenvattende formulering dat de juridische houdbaarheid zou zijn vergroot.

Stichting Werkgroep Wolf Leusden
Claverenbladstraat 42
3833 JG Leusden
KVK-nummer: 97986089

Juist de koepelvergunning blijft in het advies het duidelijkste zwakke punt. De Afdeling schrijft dat in de toelichting een overtuigende motivering ontbreekt waarom het verlenen van een koepelvergunning binnen de geldende juridische kaders een passender en sneller middel zou zijn dan een individuele vergunning voor afschot van een probleemwolf. Zij merkt bovendien expliciet op dat ook met een individuele vergunning snel en adequaat kan worden opgetreden. Verder vraagt de Afdeling of de vergunning op voorhand, gelet op de juridische vragen die daarbij opkomen, überhaupt een geëigend instrument is. Dat raakt aan de vraag of het instrument geschikt, noodzakelijk en evenredig is voor het beoogde doel (artikel 3:4 Awb; artikel 8.74l Bkl; artikel 11.54 Bal).

Dat plaatst daarbij ook vraagtekens bij de suggestie in de Kamerbrief dat de voorgestelde systematiek reeds overtuigend leidt tot snellere en juridisch houdbare besluitvorming. Een vergunning *"op de plank"* klinkt bestuurlijk efficiënt, maar kan juist extra juridische complexiteit veroorzaken wanneer zowel de koepelvergunning zelf als de latere activering daarvan tot rechtsbeschermingsvragen leidt. De Afdeling wijst er niet voor niets op dat **onduidelijk is hoe het rechtskarakter** van de activering moet worden begrepen en welke bestuursrechtelijke rechtsbescherming daarbij openstaat (Algemene wet bestuursrecht; effectieve rechtsbescherming; artikel 6 EVRM en artikel 47 EU-Handvest voor zover Unierechtelijke natuurbeschermingsnormen aan de orde zijn).

Daar komt bij dat de Afdeling de kern van individuele toetsing nadrukkelijk overeind laat. Zij stelt dat het uitgangspunt vergunningverlening per geïdentificeerde wolf is, dat vanwege de ongunstige staat van instandhouding in beginsel een beoordeling op individueel niveau nodig is, en dat de toets aan de staat van instandhouding een concrete motivering vergt in het licht van alle omstandigheden van het geval. Volgens de Afdeling kan daarbij betekenis toekomen aan populatieontwikkeling, grensoverschrijdende aanvulling en zelfs aan de vraag of het gaat om een vaderwolf of om de betekenis van een individuele wolf voor een roedel. Een systeem waarin bij "*activering*" in hoofdzaak nog hoeft te worden vastgesteld welke wolf letsel heeft toegebracht, laat dus juist die individuele en actuele afwegingen open die volgens de Afdeling essentieel blijven (artikel 3:2 en 3:46 Awb; artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 8.74l Bkl).

In dat verband verdient ook de passage in de Kamerbrief over toekomstig beheer, **waaronder anticonceptie**, nadrukkelijke terughoudendheid. De staatssecretaris noemt anticonceptie als mogelijke toekomstige beheeroptie, maar juist bij wolven raakt een dergelijke maatregel direct aan roedelstructuur, voortplanting, territoriale verhoudingen en gedrag. Onze adviseur, wolvenecoloog 5.1.2.e wijst erop dat anticonceptie bij wolven ingrijpende gevolgen kan hebben voor roedelstructuur, voortplanting en territoriaal gedrag. Volgens hem kan anticonceptie er juist toe leiden dat wolven probleemgedrag gaan vertonen, doordat de natuurlijke sociale en reproductieve verhoudingen binnen en tussen roedels worden verstoord. Zonder deugdelijke

ecologische onderbouwing en toetsing aan de gevolgen voor roedelstructuur, territoriaal gedrag en staat van instandhouding kan deze maatregel daarom niet als eenvoudige of neutrale beheeroptie worden gepresenteerd (artikel 14 Habitatrichtlijn; voorzorgsbeginsel; artikel 3:2 Awb).

Daarbij komt een uitvoeringsvraag die in de Kamerbrief niet wordt beantwoord: hoe zou anticonceptie bij vrij levende wolven feitelijk worden toegediend zonder vangen, verdoven, lokken, herhaald benaderen of andere vormen van contact die juist verstoring, stress, conditionering of gewenning aan mensen kunnen veroorzaken? Ook dat raakt aan de zorgplicht om verstoring en ongewenste gedragsverandering te voorkomen en aan de vraag of een dergelijke maatregel geschikt en proportioneel is (specifieke zorgplicht artikel 11.27 Bal; artikel 3:4 Awb; voorzorgsbeginsel).

De Afdeling signaleert daarnaast wezenlijke uitvoerings- en rechtsbeschermingsvragen. Zo is volgens haar **onduidelijk** hoe de rol, onafhankelijkheid en expertise van de wolvendeskundige is geborgd. Ook acht zij het een tekortkoming dat de toelichting geen duidelijkheid geeft over het rechtskarakter van de vaststelling dat een wolf letsel heeft toegebracht. Juist daaruit volgt een praktisch belangrijk punt: de Afdeling vraagt of de combinatie van een koepelvergunning en het later activeren daarvan niet averechts kan werken, doordat op twee momenten procedures kunnen ontstaan. Dat ondergraaft rechtstreeks het beeld dat de voorgestelde systematiek reeds overtuigend uitvoerbaar en procedureel sneller is (artikel 3:2 en 3:46 Awb; rechtszekerheidsbeginsel; effectieve rechtsbescherming).

Daarnaast verzoeken wij uw Kamer de staatssecretaris te vragen om duidelijkheid te geven over het aangekondigde Nationaal Wolvenberaad. In de Kamerbrief wordt vermeld dat de staatssecretaris in overleg treedt met provinciale en gemeentelijke bestuurders en met diverse bij het wolvendossier betrokken organisaties. Stichting Werkgroep Wolf Leusden verzoekt om inzicht in het doel, de samenstelling, de selectiecriteria en de wijze waarop maatschappelijke, juridische en ecologische organisaties kunnen deelnemen aan dit beraad. Gelet op onze inhoudelijke betrokkenheid bij juridische, ecologische en bestuursrechtelijke vraagstukken rond wolvenbescherming in Nederland, en op het feit dat wij reeds met verschillende bestuurlijke en uitvoerende partijen in het wolvendossier contact onderhouden, waaronder BIJ12, geven wij hierbij aan belangstelling te hebben om aan dit overleg deel te nemen.

Wij verzoeken uw Kamer daarom het ontwerpbesluit niet als juridisch afgedaan te beschouwen. In de rede ligt dat de staatssecretaris eerst nader motiveert waarom de koepelvergunning als instrument nodig en passend zou zijn, expliciet borgt dat bij ieder concreet gebruik een volledige individuele instandhoudings- en proportionaliteitstoets plaatsvindt, en zo nodig de technische implementatie van de gewijzigde Europese status

loskoppelt van de onderdelen waarover de Afdeling nog nadrukkelijk kritische vragen stelt (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 11.54 Bal; artikel 8.74l Bkl; artikel 3:2, 3:4 en 3:46 Awb).

Wij verzoeken uw Kamer in het bijzonder de staatssecretaris te vragen:

1. hoe bij ieder concreet geval wordt gewaarborgd dat een actuele en individuele toets aan de staat van instandhouding plaatsvindt, zolang Nederland zelf rapporteert dat de staat van instandhouding van de wolf onbekend is (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 8.74l Bkl; artikel 3:2 Awb);
2. waarom wordt vastgehouden aan een koepelvergunning, terwijl de Afdeling stelt dat een overtuigende motivering ontbreekt waarom dit instrument passender en sneller zou zijn dan individuele vergunningverlening (artikel 3:46 Awb; artikel 3:4 Awb);
3. hoe bij activering van een vergunning op voorhand rekening wordt gehouden met alle concrete omstandigheden van het geval, waaronder de betekenis van de betreffende wolf voor een roedel, voortplanting, ouderzorg en territoriale stabiliteit (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 8.74l Bkl; artikel 3:2 Awb);
4. hoe de onafhankelijkheid, expertise en rol van de wolvendeskundige voorafgaand aan besluitvorming juridisch worden geborgd (artikel 3:2 Awb; motiveringsbeginsel artikel 3:46 Awb);
5. waarom anticonceptie als mogelijke toekomstige beheeroptie wordt genoemd zonder dat duidelijk is hoe vooraf wordt beoordeeld of deze maatregel roedelstructuur, voortplanting, territoriaal gedrag en onderlinge verhoudingen tussen roedels kan verstoren, *hoe* wordt uitgesloten dat anticonceptie juist bijdraagt aan het ontstaan van probleemgedrag bij wolven, en *hoe* de staatssecretaris denkt anticonceptie in de praktijk te kunnen toedienen zonder wolven te verstoren, te vangen, te lokken, aan mensen te laten wennen of anderszins hun natuurlijke schuwheid aan te tasten (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 11.27 Bal; voorzorgsbeginsel; artikel 3:2 en 3:4 Awb);
6. hoe de staatssecretaris juridisch onderbouwt dat bescherming van mensen en huisdieren als beleidsmatige prioriteit wordt gepresenteerd, terwijl huisdieren niet als categorie automatisch vóór beschermde wilde dieren gaan en ook bij belangen van mensen, huisdieren of gehouden dieren de wettelijke toets aan noodzaak, proportionaliteit, alternatieven en staat van instandhouding blijft gelden (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 11.54 Bal; artikel 8.74l Bkl; artikel 3:2, 3:4 en 3:46 Awb; voorzorgsbeginsel);
7. of de technische implementatie van de gewijzigde Europese beschermingsstatus kan worden losgekoppeld van de juridisch betwiste onderdelen over koepelvergunningen en versnelde dodelijke ingrepen (artikel 14 Habitatrichtlijn; artikel 11.54 Bal; artikel 8.74l Bkl; artikel 3:46 Awb).

WERKGROEP WOLF LEUSDEN
samenleven met de wolf

Dit is geen theoretische juridische discussie. De wijze waarop deze AMvB wordt ingericht, bepaalt of beschermde wolven in Nederland daadwerkelijk nog individueel, zorgvuldig en Europeesrechtelijk toetsbaar worden beoordeeld, of dat dodelijk ingrijpen bestuurlijk wordt genormaliseerd voordat de ecologische en juridische basis daarvoor op orde is.

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft niet gezegd dat de juridische problemen rond versnelde doding van wolven zijn opgelost. Zij heeft slechts vastgesteld dat bepaalde risico's zijn verkleind, terwijl tegelijk wezenlijke vragen blijven bestaan over de staat van instandhouding, individuele toetsing, koepelvergunningen, deskundigheid, rechtsbescherming en uitvoerbaarheid. Juist daarom verdient dit ontwerpbesluit geen versnelde politieke afronding, maar nadere juridische begrenzing en motivering.

Hoogachtend,

5.1.2.e

Mevrouw 5.1.2.e n
Beleidsadviseur
Stichting Werkgroep Wolf Leusden

WERKGROEP WOLF LEUSDEN
samenleven met de wolf

Aan: postbus@eerstekamer.nl
Cc: cie.LVVN@tweedekamer.nl; ingrid.visseren@eerstekamer.nl; partijvoordedieren@eerstekamer.nl

Ter attentie van: de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Onderwerp: Commissie LNV – juridische aandachtspunten nader schriftelijk overleg wolf en goudjakhals, dossier 33.118, HL

Datum: 17 november 2026
Bijlage: Nadere juridische reactie van 28 mei 2026 op de Kamerbrief Wolvenbeleid 2026 en het RvS-advies W11.26.00110/IV

Geachte commissieleden,

Met het oog op de inbreng van 24 november 2026 voor nader schriftelijk overleg verzoekt Stichting Werkgroep Wolf Leusden u onderstaande vragen over de wolvenregelgeving aan de staatssecretaris voor te leggen. Deze sluiten aan bij onze eerdere brieven over de vergunning op voorhand, individuele beoordeling en rechtsbescherming bij voorgenomen afschot. Nu de AMvB sinds 11 juli 2026 geldt, betreffen onze bezwaren de geldende regeling en de toepassing daarvan.

Besluit commissie LNV van 10 november 2026 over de inbreng van 24 november 2026

Vergunning op voorhand en individuele beoordeling

Artikel 8.74lb, eerste lid, onder b, Bkl vereist een vergunning voor een geïdentificeerd, individueel dier. Het tweede lid maakt daarop een uitzondering voor wolven die in toekomstige situaties mensen letsel toebrengen, terwijl bij vergunningverlening de betrokken wolf en de omstandigheden nog onbekend zijn.

De Afdeling advisering van de Raad van State gaat in haar advies van 20 mei 2026, **kenmerk W11.26.00110/IV,** uit van een ongunstige staat van instandhouding van de wolf in Nederland. Het doden van een individuele wolf mag het herstel naar een gunstige staat van instandhouding niet belemmeren. Dit vergt een concrete motivering, waarbij de actuele populatieontwikkeling, de betekenis van het dier voor de roedel en de mogelijke gevolgen voor afhankelijke welpen worden betrokken. Bij een vergunning op voorhand zijn deze omstandigheden nog onbekend. Daarom moet vóór ieder concreet gebruik worden onderzocht en gemotiveerd of het doden van de betrokken wolf verenigbaar is met de instandhoudingseis van artikel 8.74l, eerste lid, onder c, Bkl.

Stichting Werkgroep Wolf Leusden
Claverenbladstraat 42
3833 JG Leusden
KVK-nummer: 97986089

Artikel 8.74sa Bkl verplicht het bevoegd gezag na raadpleging van een onafhankelijke wolvendeskundige te adviseren over het doden van de betrokken wolf, waarna de vergunninghouder meldt hoe hij daaraan gevolg geeft. De bepaling vermeldt niet uitdrukkelijk welke actuele gegevens daarbij moeten worden betrokken en hoe de gevolgen voor de staat van instandhouding worden vastgelegd.

Wij verzoeken u te vragen op welk moment, door wie en in welk schriftelijk stuk vóór ieder concreet gebruik van de vergunning wordt onderzocht en gemotiveerd dat het doden van de betrokken wolf geen afbreuk doet aan het streven de populaties in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Daarbij moeten de rol van het dier binnen de roedel en de mogelijke gevolgen voor afhankelijke welpen worden betrokken.

Betekenis van het advies en handhaving

In zijn beantwoording van 2 november 2026 verwijst de staatssecretaris bij afwijking van het advies naar handhaving, zonder duidelijk te maken welke juridische betekenis een negatief advies heeft.

Beantwoording staatssecretaris van 2 november 2026, Kamerstuk 33.118, HL

De advies- en informatieplicht bepaalt op zichzelf niet wanneer gebruik van de vergunning verboden is. Voor handhaving moet kunnen worden aangewezen welk wettelijk voorschrift of vergunningvoorschrift wordt overtreden; het enkele afwijken van een advies beantwoordt die vraag niet.

Wij verzoeken u te vragen of de vergunninghouder na een negatief advies een wolf mag doden. Indien dat verboden is, op welke concrete rechtsgrond berust dat verbod? Indien afwijking wel mogelijk is, hoe wordt voorkomen dat de wolf wordt gedood voordat het bevoegd gezag daartegen effectief kan optreden, en op welke grondslag kan dat optreden berusten?

Rechtsbescherming vóór het doden van een concrete wolf

De staatssecretaris bevestigt dat tegen de vergunning op voorhand bezwaar en beroep openstaan en bespreekt bij handhaving de rechtsmiddelen van de vergunninghouder. Daarmee blijft onbeantwoord hoe organisaties die tegen het doden van de concrete wolf willen opkomen tijdig rechtsbescherming krijgen.

Beantwoording staatssecretaris van 2 november 2026, Kamerstuk 33.118, HL

Bij vergunningverlening kunnen de latere identificatie, de omstandigheden van een nog niet voorgevallen incident en de actuele ecologische gevolgen nog niet aan de rechter

worden voorgelegd. Wanneer de latere toepassing volgens de staatssecretaris geen nieuw appellabel besluit oplevert, moet duidelijk zijn hoe die concrete beoordeling alsnog tijdig kan worden getoetst. De Afdeling advisering heeft vragen gesteld over het rechtskarakter van die beoordeling en de beschikbare rechtsbescherming. De keuze voor een advies- en informatieplicht neemt de noodzaak van effectieve rechtsbescherming niet weg.

Wij verzoeken u te vragen hoe belanghebbenden vóór uitvoering kennis kunnen nemen van het voorgenomen gebruik van de vergunning, de identificatiegegevens, het deskundigenonderzoek en het advies, en welke rechtsgang hun daadwerkelijk tijdige rechterlijke toetsing biedt, mede gelet op artikel 47 van het EU-Handvest voor zover uitvoering wordt gegeven aan Unierechtelijke natuurbeschermingsverplichtingen.

Bewijsvermoeden en alternatieven

Het bewijsvermoeden van artikel 8.74la, eerste lid, Bkl betreft het ontbreken van een andere bevredigende oplossing en de daarin genoemde rechtvaardigingsgronden. Volgens de nota van toelichting blijven tegenbewijs en een nadere afweging in het concrete geval mogelijk. De instandhoudingstoets van artikel 8.74l, eerste lid, onder c, Bkl valt buiten dit vermoeden.

De kwalificatie als probleemwolf vervangt daarom niet zonder meer het onderzoek naar concrete aanwijzingen voor een minder schadelijke oplossing. Aangevoerde gegevens moeten worden betrokken bij het onderzoek en de motivering op grond van de artikelen 3:2 en 3:46 Awb; daarnaast geldt de evenredigheidstoets van artikel 3:4 Awb.

Bij schaapskudden verbindt artikel 8.74la, tweede lid, onder a, onder 4°, Bkl de kwalificatie als probleemwolf aan herhaalde aanvallen binnen de genoemde termijn en aan aversieve conditionering die geen resultaat heeft gehad of praktisch niet uitvoerbaar is gebleken. Om dit te kunnen controleren, moet worden vastgelegd welke maatregelen zijn uitgevoerd, op welk gedrag deze waren gericht, hoe het effect is beoordeeld en waarom alternatieven onvoldoende zouden zijn.

Wij verzoeken u te vragen hoe deze gegevens worden gedocumenteerd en hoe wordt voorkomen dat het blijvende risico op predatie op zichzelf voldoende wordt geacht om afschot te rechtvaardigen.

Onafhankelijkheid en deskundigheid

De artikelen 8.74la, vierde lid, en 8.74sa Bkl vereisen betrokkenheid van een onafhankelijke wolvendeskundige. De Afdeling advisering heeft gevraagd diens rol, onafhankelijkheid en expertise te verduidelijken.

WERKGROEP WOLF LEUSDEN
samenleven met de wolf

Wij verzoeken u te vragen welke controleerbare eisen daarvoor gelden, hoe mogelijke belangenverstrengeling wordt beoordeeld en hoe wordt omgegaan met deskundigen die ook betrokken zijn bij de voorbereiding of uitvoering van vangst, verjaging of afschot. Tevens moet duidelijk zijn welke onderzoeksgegevens aan hun oordeel ten grondslag liggen en hoe afwijkende deskundigeninzichten worden meegewogen.

Wij verzoeken uw commissie deze vragen aan de staatssecretaris voor te leggen en om afzonderlijke beantwoording te vragen. Stichting Werkgroep Wolf Leusden licht haar juridische bezwaren desgewenst graag toe.

Hoogachtend,

5.1.2.e

Mevrouw 5.1.2.e
Juridisch Adviseur
Stichting Werkgroep Wolf Leusden

Stichting Werkgroep Wolf Leusden is een vrijwilligersorganisatie met 35 vrijwilligers die zich inzetten voor de bescherming van de wolf. De stichting behartigt deze belangen langs juridische en beleidsmatige weg, voert procedures bij bezwaarcommissies en rechtbanken en overlegt persoonlijk met BIJ12, WUR, politie, provincies en gemeenten, onder meer met burgemeesters.
De stichting beschikt over een deskundige wolven ecoloog.

Stichting Werkgroep Wolf Leusden
Claverenbladstraat 42
3833 JG Leusden
KVK-nummer: 97986089